

Litomyšl (září 1839–1840) Polná (1840–1842)

V Litomyšli v domě čp. 27 na náměstí spatřil 16. 10. 1839 světlo světa syn **Karel**. Božena Němcová zde potkává nové přátele a vlastence, mezi nimi kuchařku a spisovatelku Magdalenu Dobromilu Rettigovou (1785–1845). Obě ženy, generačně vzdálené, se vzájemně respektovaly, každá z nich však měla jiný pohled na míru a charakter vzdělávání dívek. Rettigová uznávala postavení ženy jako manželky, hospodyně a matky, jejíž vzdělání má sloužit především k výchově dětí v rodině k vlastenectví. Němcová byla ve svých myšlenkách a činech na svou dobu naprosto moderní a jak bychom dnes řekli, velmi emancipovaná. Prosazovala možnost stejného vzdělání žen a mužů a svým způsobem života (cestování, poznávání, psaní) to dávala dostatečně najevo. Není divu, že se některé ženy od ní odvracely. Anebo jí spíš záviděly?

Neostýchám se vyznati, že my ženské, byť by nám třeba říkali „milostpaní“, až k ustrnutí zanedbány jsme ve všem, co se týká vyššího života. Vy muži, nevím, zdali schválně aneb jakousi zaslepeností, nevidíte tu nesmírnou prázdnotu myslí ženských; jen vlastní manželé cítivají, bohužel pozdě, následky této zanedbanosti. Jaký div, že hledají jinde, co doma nenacházejí. Ó, my jsme k politování! A musí-li to tak býti? Musí ženská ostati jen tou – milkou aneb tím domácím skřítkem? Nemůže se vyrovnati mužů? Zdali na sukni přilepen jest takový rozdíl ducha a statečnosti? Ach, já slyším, jak i Vy pravíte: „Aj, i ta chce emancipaci žen!“ A odhodíte list a já se stydím zdaleka.

Vaše B.

(Dopis F. M. Klácelovi, napsaný před 20. zářím 1849 v Nymburce)

Karel (1839–1901)

- studium na pražské reálce (dva roky)
- vyučen v oboru zahradnictví ve Společenské zahradě v Praze
- od 24. dubna 1856 zaměstnaný ve vévodském parku v Zaháně (zamíloval se do Adély Panklové, sestry své matky, o čtyři roky starší, než byl sám)
- květen 1858 – září 1859 – zaměstnaný v královské zahradě Sanssouci v Postupimi (Německo)
- 4. listopadu 1859 – zaměstnaný v Rájci u Blanska
- září 1860 – ve službě v Eisenbergu
- od ledna 1861 – zaměstnaný v Praze
- ještě několik působišť a pak od r. 1870 učitelem v Táboře
- přednáší botaniku, štěpařství, zakládá a navrhuje zahrady v mnoha městech
- 1. 1. 1896 jmenován ředitelem Zemského pomologického (ovocnářského) ústavu v Troji u Prahy
- dvakrát ženatý (první manželka zemřela), celkem osm dětí (tři dcery, pět synů)
- zemřel v Troji, pohřben do samostatného hrobu na Vyšehradě v Praze
- potomci Karlova rodu žijí dodnes

V **Polné** se Božena dočkala dcery. Theodora, oslovovaná Dora, později vlasteneckým jménem Bohdana, byla pokřtěna 19. června 1841.

Theodora (1841–1920)

- v mládí trpěla skrofulózou (napadení uzlin na krku bakteriemi způsobujícími tuberkulózu, navenek se projevuje hnisavými zánětlivými dutinami)
- studium francouzštiny, krátce po smrti matky učitelkou francouzského jazyka a ručních prací na dívčích školách v Jičíně a později také učitelkou českého jazyka a literatury
- záliba v zahradničení, absolvování štěpařského kurzu
- narození nemanželského syna Alfreda Theodora, který je vychován u prarodičů ze strany otce (učitelky se tehdy nesměly vdávat a mít děti), chlapec však ve věku necelých čtyř let umírá na záškrť
- písemnosti z pozůstalosti matky světovala k vydání jičínskému řediteli školy Josefu Lelkovi a životopisci Vincenci Vávrovi, rukopisy darovala do České Skalice
- poslední léta života strávila v Jičíně ve vile se zahradou, kterou si nechala postavit podle návrhu architekta Dušana Jurkoviče
- zemřela v Praze, když byla pozvána na oslavy matčina stého výročí narození, pohřbena ve společném hrobě s matkou a bratrem Jaroslavem na Vyšehradě v Praze

V Polné navazuje Němcová přátelství s manželi Leopoldem a Antonínem Pittnerovými, majiteli vinárny, v níž se scházejí čeští vlastenci. Seznamuje se s českými knihami, velký vliv na ni mají díla dramatika Josefa Kajetána Tyla (1808–1856). Vyrůstá její obdiv k české literární tvorbě, stává se vlastenkou.

V době pobytu v Polné zastihuje spisovatelku smutná zpráva – 27. března 1841 umírá ve Vídni milovaná babička Marie Magdaléna Novotná.

Mně ale neumřela! – Obraz její odtisknut v duši mé s veškerou svojí barvitostí, a dokud zdráva zůstane, dotud bude žít v ní!

(B. Němcová, Babička)



Dům čp. 47 na náměstí v Polné, bydliště Němcových v letech 1840 až 1842; 1941



Karel Němec, druhorozený syn Boženy Němcové, který se narodil v Litomyšli v r. 1839



Dům čp. 27 na litomyšlském náměstí, kde Němcovi od září 1839 téměř do vánoc 1840 bydleli; 1932



Theodora, zvaná Dora, se narodila Němcovým v Polné v r. 1841